

PRZEWODNICZĄCY
Krajowej Rady Radiofonii
i Telewizji

DS. 073. 16. 1. 2012

Warszawa, dn. 23 kwietnia 2012 r.

Pan
Bogdan Zdrojewski
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Szanowny Panie Ministrze,

W nawiązaniu do przekazanego dnia 22 marca 2012 r. pisma nr DWIM/674/12 informującego o rozpoczęciu drugich konsultacji na temat *projektu dyrektywy w sprawie niektórych dozwolonych możliwości wykorzystywania utworów osieroconych* w załączeniu przesyłam uwagi Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji do wspomnianego projektu.

Z poważaniem

Jan Dworak

UWAGI DO PROJEKTU DYREKTYWY O DZIELACH OSIETROCONYCH

Zmiany wprowadzone w zmienionym, kompromisowym projekcie Prezydencji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie niektórych dozwolonych możliwości wykorzystywania utworów osieroconych, można ocenić jako celowe, pozwalające dookreślić niektóre propozycje. Mając świadomość, iż obecnie prace nad projektem znajdują się na wysokim stopniu zaawansowanie i ewentualne zmiany projektu mogą mieć ograniczony wymiar, należy tym niemniej zwrócić uwagę na niektóre z kwestie.

(i) Art. 1 projektu „Przedmiot i zakres zastosowania”

Celowym jest, aby dyrektywa miała jak najszerszy zakres zastosowania; nie służy interesem uprawnionych, środowiska twórców ani społeczeństwa petryfikacja stanu, w którym szereg wartościowych utworów, których właściciel praw jest nieznan, nie może zostać udostępniony publicznie ani właściwie zabezpieczony pod względem technicznym przez wykonanie kopii cyfrowej, z braku mechanizmu prawnego określającego podejście do utworów osieroconych, w tym standardy starannych poszukiwań osób uprawnionych. Z wyżej wymienionych powodów, propozycja objęcia zakresem także utworów nieopublikowanych lub nienadanych (art. 1 ust. 2a) zasługuje na poparcie.

Art. 1 ust. 2 pkt 3 – Wprowadzenie daty końcowej określającej, które utwory osierocone wyprodukowane przez nadawców publicznych podlegać będą nowemu reżimowi należy uznać za niezasadne. Rozwiązania takiego (określenie daty granicznej powstania utworu osieroconego) nie wprowadzono w odniesieniu książek, czasopism, utworów filmowych i audiowizualnych znajdujących się w zasobach bibliotek i instytucji odpowiedzialnych za dziedzictwo filmowe. Nie wiadomo zatem czym podyktowane było wprowadzenie tej akurat daty w odniesieniu do dzieł wyprodukowanych przez nadawców publicznych i znajdujących się w ich archiwach. Problem dzieł osieroconych nie dotyczy tylko utworów filmowych lub audiowizualnych wyprodukowanych przed dniem 31 grudnia 2002 r. Problem niemożności odnalezienia uprawnionych dotyczy wielu dzieł, także tych powstałych stosunkowo niedawno, jest on spowodowany szeregiem różnych czynników, nie tylko faktem, iż uprawnieni do dzieł wcześniej wyprodukowanych mogli nie figurować w cyfrowych bazach danych. Kształtowanie rozwiązania prawnego mającego zastosowanie tylko do pewnej ograniczonej grupy utworów, zamiast rozwiązania kompleksowego jest podejściem niewłaściwym.

Art. 1 ust. 2 pkt 3 – Należy skreślić wyrazy: „w całości sfinansowanych”; dodanie tego kryterium może przyczynić się do znacznego ograniczenia zakresu zastosowania dyrektywy i prowadzić do wielu wątpliwości natury prawnej. Jak bowiem należy ocenić spełnienie tego kryterium w odniesieniu do

produkcji dzieł dofinansowanych przez państwo lub właściwe instytucje kulturalne państwa, lub korzystających z pomocy przyznanej na poziomie lokalnym lub regionalnym.

Art. 1 ust. 4 – należy sądzić, iż poszukując rozwiązań możliwych do zastosowania na poziomie unijnym, ponadkrajowym, w trosce o stymulowanie rozwoju rynku wewnętrznego, a także zapewnienie jak najszerszego dostępu obywateli do dziedzictwa dzieł literackich, filmowych i audiowizualnych właściwym byłoby dookreślenie zasad zarządzania prawami do utworów osieroconych w komentowanej dyrektywie. W przeciwnym wypadku, wykorzystanie wszystkich możliwości związanych z ponadkrajowym korzystaniem z dzieł osieroconych będzie utrudnione.

(ii) Art. 3 projektu "Staranne poszukiwanie"

Art. 3 ust. 2 - należy sądzić, że źródła odpowiednie dla każdej kategorii utworów lub fonogramów powinny być określane przez państwa członkowskie, po konsultacjach ze środowiskami uprawnionych i użytkowników. Nie do końca jasne jest jak miałyby wyglądać porozumienie państwa z podmiotami praw autorskich i użytkownikami. Ponadto, źródła te w odniesieniu do poszczególnych kategorii przedmiotów praw i poszczególnych państw członkowskich powinny być ogłoszone online w jednej ogólnounijnej bazie danych (zob. dalsze uwagi).

Art. 3 ust. 6 – Wyniki starannych poszukiwań realizowanych w poszczególnych państwach członkowskich powinny przechowywane przez organizacje wymienione w art. 1 ust. 1 projektu dyrektywy. Ponadto organizacje te powinny dostarczyć te dane do ogólnounijnej bazy danych utworów osieroconych. W tej bazie danych wyniki starannych poszukiwań uprawnionych powinny być publicznie udostępnione.

Stworzenie jednej bazy danych – w miejsce proponowanej sieci baz krajowych - usprawniłoby ponadgraniczne korzystanie z utworów osieroconych, znacznie ograniczyłoby koszty transakcyjne, zmniejszyłoby obciążenia administracyjne, a przez to zachęciłoby użytkowników do szerszego korzystania z dzieł osieroconych wytworzonych w innych państwach członkowskich wzbogacając ofertę dóbr kulturowych wytworzonych w obcych językach na poszczególnych rynkach krajowych.

Można sądzić, iż zadanie prowadzenia unijnej bazy danych mogłoby zostać powierzone np. OHIM - Biuru Harmonizacji Rynku Wewnętrznego (The Office for Harmonization in the Internal Market), rozszerzając jego kompetencje na niektóre zadania z zakresu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych.

(iv) Art. 5 projektu „Unieważnienie statusu utworu osieroconego”

Należy sądzić, że mechanizm unieważniania statusu utworu osieroconego powinien zostać określony w projektowanej dyrektywie. Obecnie ta istotna kwestia nie została w żaden sposób dookreślona. Informacja o stwierdzeniu unieważnienia statusu utworu osieroconego powinna być przekazana do

organizacji, która dokonała starannych poszukiwań oraz do unijnej bazy danych utworów osieroconych.

(v) Art. 6 projektu „Dozwolone możliwości wykorzystania utworów osieroconych”

Należy sądzić, że zakres dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych określony w art. 6 ust. 1 jest zasadniczo adekwatny. Prawo publicznego udostępniania utworów określone w art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE jest ujęte w niezwykle szeroki i technologicznie neutralny sposób; obejmując np. zarówno tradycyjne, linearne formy udostępniania utworów takie jak np. nadanie, czy nadanie z opóźnieniem, jak i udostępnianie utworów w usługach na żądanie.

Art. 6 ust. 5 powinien wskazywać kryteria określania wysokości wynagrodzenia odnalezionych uprawnionych. Osiągnięcie harmonizacji w przedmiotowym obszarze jest niezwykle ważne dla oceny ryzyka przez korzystających z utworów osieroconych, zwiększenia pewności prawnej, a przez to zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

Należy też jasno wskazać, które państwo członkowskie powinno określać, w oparciu o wskazania dyrektywy, poziom należnego wynagrodzenia. Możliwa jest sytuacja, w której staranne poszukiwania będą prowadzone w jednym państwie, a korzystanie z utworu w kilku państwach. Preambuła dyrektywy w motywie 16 wskazuje na „państwo członkowskie, w którym siedzibę ma organizacja korzystająca z danego utworu”. Rozwiązanie to można uznać za celowe, jednak tak istotna kwestia nie powinna być zamieszczona w preambule, lecz części normatywnej dyrektywy.